

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING QONUNI
«URUG'CHILIK TO'G'RISIDA»

1996 yil 29 avgust 267-I-son

O'zRning quyidagi Qonunlarga asosan o'zgartirishlar kiritildi
25.04.1997 yil 421-I-son I.bo'limini 19.bandiga,
15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limiga,
06.04.2006 yil O'RQ-31-son 2-moddasiga
21.12.2007 yil O'RQ-134-son 1-moddasiga

- 1-modda. Asosiy tushunchalar
- 2-modda. Urug'chilikning asosiy vazifalari
- 3-modda. Urug'chilik to'g'risidagi qonun hujjatlari
- 4-modda. Urug'lilik yetishtirish va undan foydalanish huquqi
- 5-modda. Urug'chilik bilan shug'ullanuvchi shaxslarning vazifalari
- 6-modda. Urug'likning sifatini aniqlash
- 7-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash
- 8-modda. Urug'liliklarni realizasiya qilish
- 9-modda. Urug'liliklarni import va eksport qilish
- 10-modda. Realizasiya qilinadigan urug'liliklarga kafolatlar
- 11-modda. Sug'urta urug'lilik fondi
- 12-modda. Urug'chilikni ilmiy jixatdan ta'minlash
- 13-modda. Urug'lilik yetishtirishning davlat tomonidan rag'batlantirilishi
- 14-modda. O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligining urug'chilik sohasidagi vakolatlari
- 15-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat organlari
- 16-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat markazining vakolatlari
- 17-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash va sifatini nazorat qilish davlat inspektorlari
- 18-modda. Urug'chilik to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik
- 19-modda. Xalqaro shartnomalar

1-modda. Asosiy tushunchalar

Ushbu Qonunda quyidagi tushunchalar qo'llaniladi:

"urug'lilik" - o'simlikning nav va duragaylarni saqlab qolish, takror etishtirish uchun ishlataladigan botanik donlari yoki boshqa qismlari;

"reproduksion urug'liliklar" - fond urug'liliklarini va ularning keyingi reproduksiyalarini ko'paytirishdan olinadigan urug'liliklar; (O'zRni 06.04.2006 y O'RQ-31-son Qonuning 2-moddasiga asosan tahrirda so'zlar o'zgartirildi);

"duragay urug'liliklar" - turkumdoshlarni chatishtirishdan olina digan urug'liliklar;

"genetik sifat (nav sifati)" - muayyan nav urug'likning genetik (nav) jihatidan qanchalik toza ekanligini bildiruvchi ko'rsatkichlar majmui;

"ekinboplik xususiyati" - urug'liliklarning ekishga qanchalik yaroqli ekanligini bildiruvchi ko'rsatkichlar majmui;

"urug'lilik turkumi" - bir turdag'i (muayyan ekin, nav, repro duksiya, toifa, genetik (nav) tozalikdagi, muayyan yil hosilidan olingan, kelib chiqishi bir), hujjat bilan tasdiqlangan maxsus jamlangan urug'likning bir xil miqdori;

"aprobasiya qilish" - o'simliklarning genetik (nav) jihatidan qanchalik toza ekanligini, kasalliliklarga, zararkunandalarga chidamliliqi va ekishga mo'ljallangan urug'lilikning umumiy holatini aniqlash maqsadida dalada o'tkaziladigan tadqiqot;

"patent egasi (lisenziar)" - seleksiya navining egasi, duragay egasi huquqini qonun hujjatlariga muvofiq olgan shaxs.

2-modda. Urug'chilikning asosiy vazifalari

Urug'chilikning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

qishloq xo'jaligi ekinlarining o'z urug'chilik bazasini yaratish;

navni yangilash va nav almashtirish jarayonida urug'lik navlari va duragaylarining biologik hamda xo'jalik jihatidan qimmatli xususiyatlarini saqlab qolish;

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'lmini 1) bandiga asosan tahrirga kiritildi mamlakatimiz va jahoning qimmatli genofondini saqlab qolish hamda undan samarali foydalanish;

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'lmini 1) bandiga asosan tahrirga kiritildi respublikaning turli tabiiy-iqlim mintaqalariga moslangan yangi tezpishar, serhosil, intensiv navlarini yaratish va ko'paytirish;

qishloq xo'jaligini serhosil va yuqori sifatli urug'liklar bilan ta'minlash;

urug'liklarning sifati ustidan davlat nazoratini amalga oshirish;

urug'chilikka jahon tajribasi yutuqlarini joriy etish.

3-modda. Urug'chilik to'g'risidagi qonun hujjatlari

Urug'chilik to'g'risidagi qonun hujjatlari ushbu Qonundan va boshqa qonun hujjatlaridan iboratdir.

Qoraqalpog'iston Respublikasida urug'chilik sohasidagi munosabatlар Qoraqalpog'iston Respublikasining qonun hujjatlari bilan ham tartibga solinadi.

4-modda. Urug'lik yetishtirish va undan foydalanish huquqi

Patent bilan muhofaza qilinadigan navlar va duragaylar urug'ligini yetishtirish hamda undan foydalanish huquqiga patent egalari, shuningdek lisenziyaga ega bo'lgan yuridik va jismoniy shaxslar egadirlar.

Patent yoki guvohnoma bilan muhofaza qilinmaydigan navlar va duragaylar urug'ligi har qanday yuridik va jismoniy shaxslar tomonidan qonun hujjatlariga muvofiq yetishtirilishi va undan foydalanilishi mumkin.

Patent egalari, ular vakolat bergen shaxslar, shuningdek ular o'rtaqidagi shartnomalar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda ro'yxatdan o'tkaziladi.

5-modda. Urug'chilik bilan shug'ullanuvchi shaxslarning vazifalari

Urug'chilik bilan, duragaylar va yangi navlar yaratish bilan shug'ullanuvchi yuridik va jismoniy shaxslarning vazifasi quyidagilardan iborat:

birlamchi urug'chilikning samarali tizimini va urug' yetishtirish texnologiyasini ishlab chiqish hamda joriy etish;

duragaylar va navlarga doir muallif ta'riflarini taqdim etish;

urug'liklarni ishlatuvchilar bilan shartnoma tuzish asosida yuqori navli va ekinbop xususiyatlari urug'liklar yetishtirish;

vaqtı-vaqtı bilan urug'lar kataloglarini tayyorlash hamda bosib chiqarish;

har bir turkumdagи urug'lik navi va ekinboplari xususiyatlari bo'yicha to'liq hisobni olib borish.

6-modda. Urug'likning sifatini aniqlash

Urug'likning genetik (nav) sifati dala va laboratoriya da o'tkaziladigan sinov natijalari bo'yicha aniqlanadi.

Ekinbop urug'liklar yetishtirish maqsadida ekilgan navli qishloq xo'jalik ekinlari O'zbekiston

Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi belgilaydigan tartibda aprobasiya qilinadi. (O'zRning 25.04.1997 y 421-I-son I.bo'limini 19.bandi 1) bandchasiga asosan tahrirga so'zlar kiritildi)

7-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash

Ekish uchun ishlataladigan urug'liliklar qonun hujjatlarida belgilangan tartibda sertifikatlanishi lozim.

Urug'liliklarni sertifikatlash amaldagi standartlar asosida O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi huzuridagi Qishloq va suv xo'jalik ekinlari urug'inining sifatini sertifikatlash va nazorat qilish davlat markazi tomonidan hamda uning joylardagi bo'linmalari tomonidan amalga oshiriladi. (O'zRning 25.04.1997 yil 421-I-son I.bo'limini 19.bandi 1) bandchasiga, 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 2) bandiga asosan tahrirga so'zlar kiritildi)

Standart urug'lilkarga muvofiqlik sertifikati, nostonart urug'lilkarga esa ularning sifati to'g'risida talon beriladi. (O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 2) bandiga asosan tahrirda so'zlar o'zgartirildi)

8-modda. Urug'liliklarni realizasiya qilish

Urug'liliklarning navi va ekinboplik xususiyatlari ko'rsatilgan muvofiqlik sertifikati mavjud bo'lgan taqdirda ularni realizasiya qilishga yo'l qo'yiladi. (O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 3) bandiga asosan tahrirda so'zlar o'zgartirildi)

Kimyoviy yoki biologik ishlov berilgan urug'lar iste'molchiga yeki savdo tarmog'iga faqat o'ralgan holda yetkazib beriladi. Har bir o'ramda qaysi turda ishlov berilganligi ko'rsatilgan yorliq va xavfsizlik chora-tadbirlari to'g'risidagi yo'riqnomalar bo'lishi shart. (O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 3) bandiga asosan tahrirda so'zlar o'zgartirildi)

Himoya qilinadigan navlar Davlat reestriga hamda O'zbekiston Respublikasi hududida ekishga tavsiya etilgan qishloq xo'jalik ekinlari Davlat reestriga kiritilmagan navlar va duragaylarning urug'ligini sotish mumkin emas.

Muomalaga kiritilayotgan urug'liliklar davlat standartlari talablariga muvofiq albatta tamg'alanadi va idishlarga joylanadi.

Karantindagi va boshqa xavfli hasharotlar, o'simlik kasalliklari yoki begona o'tlar keng tarqalgan davlatlardan keltirilgan urug'liliklarni respublika hududida tarqatish taqiqlanadi.

9-modda. Urug'liliklarni import va eksport qilish

Urug'liliklarni import qilishga quyidagi shartlarda yo'l qo'yiladi, agar:

ular davlat sinovidan o'tgan va O'zbekiston Respublikasi hududida ekishga tavsiya etilgan qishloq xo'jalik ekinlari Davlat reestriga kiritilgan navning urug'i bo'lsa;

ularni import qilishga o'simliklar karantini bo'yicha davlat xizmatining ruxsatnomasi mavjud bo'lsa;

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 4) bandiga asosan tahrirga kiritildi ularning muvofiqlik sertifikati va muvofiqlik belgisi mavjud bo'lsa;

ularga eksport qilayotgan mamlakat tomonidan fitosanitariya sertifikati berilgan bo'lsa;

ular seleksiya va tadqiqot ishlariga, ko'rgazmaga qo'yishga mo'ljallangan bo'lsa.

Ilmiy va nav sinash maqsadlarida import va eksport qilinayotgan urug'liliklar uchun boj undirilmaydi, ular kvotalanmaydi va lisenziyalanmaydi. (O'zRning 21.12.2007 yil O'RQ-134-son Qonuning 1-moddasiga asosan tahrirga o'zgartirishlar kiritildi)

Urug'liliklarni eksport qilishga O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi yoki u vakolat bergen organning xulosasi mavjud bo'lgan taqdirdagina yo'l qo'yiladi. (O'zRning 25.04.1997 yil 421-I-son I.bo'limini 19.bandi 1) bandchasiga asosan tahrirga so'zlar kiritildi)

Eksport qilinadigan urug'lilkarga O'zbekiston Respublikasi o'simliklar karantini xizmati tomonidan beriladigan fitosanitariya sertifikati ilova qilinadi.

10-modda. Realizasiya qilinadigan urug'lklarga kafolatlar

Urug'lklar yetishtirish va ularni realizasiya qilish bilan shug'ullanuvchi yuridik va jismoniy shaxslar urug'larning navi va ekinboplik sifatlari tegishli hujjatlarda ko'rsatilgandek bo'lishiga kafolat beradilar va qonun hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo'ladilar.

Basharti, urug'lklar yetishtirish va ularni realizasiya qilish bilan shug'ullanuvchi yuridik va jismoniy shaxslar ushbu moddaning birinchi qismida ko'rsatilgan urug'lklarning sifat ko'satsatkichlari yo'qligi o'zlariga bog'liq bo'limgan holatlarning oqibati ekanligini isbotlasalar, urug'lknishlatuvchi ko'rilmagan zararni qoplashni talab qilishi mumkin emas.

Sotib olingan urug'lklarga berilgan kafolatlar ularning sifati to'g'risidagi hujjatda ko'rsatilgan muddat davomida amal qiladi.

11-modda. Sug'urta urug'lk fondi

Sug'urta urug'lk fondi imkoniyatlari cheklangan mintaqalarga, xalqaro shartnomalarga muvofiq navli urug'lklarni yetkazib berish uchun, shuningdek tabiiy ofatlar ehtimolini nazarda tutgan holda va boshqa maqsadlarda tashkil etiladi.

Sug'urta urug'lk fondini tashkil etish va undan foydalanish tartibi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan belgilanadi.

12-modda. Urug'chilikni ilmiy jixatdan ta'minlash

Urug'chilik O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi, O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi huzuridagi O'zbekiston Qishloq xo'jaligi ilmiy-ishlab chiqarish markazi, tegishli tarmoq ilmiy-tadqiqot muassasalari, oliy o'quv yurtlari va boshqa ilmiy tashkilotlar tomonidan ilmiy jihatdan ta'minlanib, ular:

(O'zRning 25.04.1997 yil 421-I-son I.bo'limini 19.bandi 1) bandchasiga asosan tahrirga so'zlar kiritildi, 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 5) bandiga asosan tahrirda so'zlar o'zgartirildi)

seleksiya va urug'chilik bo'yicha ilmiy-texnika dasturlarini;
urug'chilik, urug'shunoslik va navshunoslikning ilmiy asoslangan tizimini;
yangi va istiqbolli navlarni joriy etishga doir tavsiyalarni;
yuqori sifatli urug'lk yetishtirish samaradorligini oshirishning uslub va usullarini;
urug'chilikda axborot bilan ta'minlash tizimini ishlab chiqadilar.

13-modda. Urug'lk yetishtirishning davlat tomonidan rag'batlantirilishi

Qonun hujjatlarida urug'lk yetishtirishni rag'batlantirish chora-tadbirlari nazarda tutilishi mumkin.

14-modda. O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligining urug'chilik sohasidagi vakolatlari

(O'zRning 25.04.1997 yil 421-I-son I.bo'limini 19.bandi 1) bandchasiga asosan tahrirga so'zlar kiritildi)

O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi: (O'zRning 25.04.1997 yil 421-I-son I.bo'limini 19.bandi 1) bandchasiga asosan tahrirga so'zlar kiritildi)

urug'chilik sohasida davlat siyosatini amalga oshiradi;

O'zbekiston Respublikasi hududida ekish uchun tavsiya etilgan qishloq xo'jalik ekinlari Davlat reestrini yuritadi;

qishloq xo'jalik ekinlari urug'lklarining navlarni sinash borasidagi ishga rahbarlik qiladi;
manfaatdor vazirliklar va idoralar, davlat hokimiyati mahalliy organlari bilan birga qishloq xo'jaligi

ekinlarining muayyan hududlarga moslashtirilgan va istiqbolli navlarini ekish yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqadi;

qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vakolatlarni amalga oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi hududida ekish uchun tavsiya qilingan qishloq xo'jalik ekinlarining Davlat reestri to'g'risidagi Nizom O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

15-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat organlari

O'zbekiston Respublikasi Qishloq va suv xo'jaligi vazirligi huzuridagi Qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat markazi hamda uning joylardagi bo'linmalari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish bo'yicha davlat organlari hisoblanadi. Qishloq xo'jalik ekinlarining urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat organlari byudjet va (yoki) sinov o'tkazish hamda sertifikatlash borasidagi o'z xizmatlariga to'langan mablag'lар hisobidan pul bilan ta'minlanadi. (O'zRning 25.04.1997 yil 421-I-son I.bo'limini 19.bandi 1) bandchasiga asosan tahrirga so'zlar kiritildi)

Qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat markazi to'g'risidagi Nizom O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi tomonidan tasdiqlanadi.

16-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat markazining vakolatlari

Urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat markazi:

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 6) bandiga asosan tahrirga kiritildi urug'chilikni rivojlantirish davlat dasturini amalga oshiradi;

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 6) bandiga asosan tahrirga kiritildi urug'lilik mahsulot ekspertizasini tashkil etadi;

barcha qishloq xo'jalik ekinlarining urug'liliklari sifatini nazorat qilishni tashkil etish bo'yicha joylardagi bo'linmalarining ishiga rahbarlik qiladi;

xo'jaliklar, korporasiyalar, boshqa korxonalar va muassasalarda urug'liliklar va ekiladigan ko'chatlarning navi hamda ekinboplik xususiyatlarini aniqlaydi;

urug'liliklarning sifatini aniqlash uslublarini ishlab chiqadi, takomillashtiradi va tasdiqlaydi;
qonun hujjatlariga muvofiq boshqa vazifalarni bajaradi.

17-modda. Urug'liliklarni sertifikatlash va sifatini nazorat qilish davlat inspektorlari

Qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish davlat markazining boshlig'i Qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish bo'yicha O'zbekiston Respublikasining Bosh davlat inspektori hisoblanadi.

Qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish viloyat markazlarining boshliqlari tegishinchada qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish bo'yicha viloyat davlat inspektorlari hisoblanadilar.

Qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Bosh davlat inspektori, Qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish bo'yicha davlat markazining inspektorlari, qishloq xo'jalik ekinlari urug'liliklarni sertifikatlash va ularning sifatini nazorat qilish bo'yicha viloyat davlat inspektorlari, tuman inspektorlari o'z vakolatlari doirasida quyidagi huquqlarga egadir:

sifat ko'rsatkichlari qanchalik to'g'riliгини va davlat standartlariga muvofiqligini tekshirish maqsadida zarur tahlillar o'tkazish uchun urug' namunalarini tanlab olish;

urug'lilikning himoya qilinadigan navlaridan g'ayriqonuniy foydalanilishini taqiqlash;

har qanday urug'lilik yetishtiruvchining, urug'lilik yetkazib beruvchining va urug'lilik bilan savdo qiluvchi tashkilotning hududiga kirish;

urug'chilik dalalari va urug'lilik turkumlariga doir zarur axborot, hujjat va namunalar olish;

qonun hujjatlarini buzgan holda urug'lik yetishtirish, uni saqlash va sotish hollarini to'xtatib qo'yish yoki taqiqlash;

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 7) bandiga asosan tahrirga kiritildi muvofiqlik sertifikati va fitosanitariya yoki karantin ruxsatnomasi mavjud bo'lmasa, urug'lik turkumlarining tashilishini taqiqlab qo'yish;

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 7) bandiga asosan tahrirga kiritildi muvofiqlik sertifikati, fitosanitariya yoki karantin ruxsatnomasi bo'lмаган urug'liklarni boshqa davlatlardan respublikaga olib kirishga yo'l qo'ymaslik;

O'zRning 15.04.1999 yil 772-I-son XV.bo'limini 7) bandiga asosan tahrirga kiritildi qishloq xo'jalik ekinlarining navini yangilash va nav joylashtirish tartibini buzganlik uchun xo'jaliklarning rahbarlari va boshqa mas'ul shaxslariga jarima jazosi berish.

18-modda. Urug'chilik to'g'risidagi qonun hujjatlarini buzganlik uchun javobgarlik

Urug'chilik to'g'risidagi qonun hujjatlarining buzilishida aybdor bo'lgan shaxslar belgilangan tartibda javobgarlikka tortiladilar.

19-modda. Xalqaro shartnomalar

Basharti, O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomalarida ushbu Qonunda nazarda tutilganidan boshqacha qoidalari belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llanadi.

O'zbekiston Respublikasining Prezidenti
I. Karimov

Toshkent shahri,
1996 yil 29 avgust
N 267-I